

CARTEA DE LITERATURĂ pentru învățământul primar

Învăț și exersez cu Amadeus și ReMi

Cuprins

Cuvânt-înainte	5
Ce este un text?	6
Textul literar	7
<i>Textul narativ</i>	9
• Planul simplu. Planul dezvoltat de idei. Rezumatul	14
• Harta textului	18
• Vorbirea directă. Vorbirea indirectă	19
• Caracterizarea unui personaj	26
<i>Textul narativ științifico-fantastic</i>	32
<i>Textul liric</i>	36
<i>Textul descriptiv</i>	45
<i>Textul dialogat</i>	49
Textul nonliterar	51
<i>Textul de opinie</i>	53
<i>Textul biografic</i>	56
<i>Textul științific</i>	58
Exerciții de performanță	60
Textul funcțional	73
<i>Biletul</i>	75
<i>Scrisoarea</i>	78
<i>Invitația</i>	81
<i>Afișul</i>	85
<i>Cartea poștală</i>	88
<i>E-mailul</i>	90
Textul multimodal	93
<i>Banda desenată</i>	94
Rezolvări	97
Bibliografie	103

We know
books

*„Fost odată
ca niciodată,
că de n-ar fi,
nu s-ar povesti...”*

Textul narativ

TEXTUL LITERAR

PLANETA BROAȘTELOR

Textul narativ
științifico-fantastic

Textul liric

Textul descriptiv

„Brocuța ReMi”
de Amadeus

Textul dialogat

DESCOPERIM

Textul literar este produsul imaginației unui autor, care transmite cititorilor gânduri, trăiri, emoții, folosind un limbaj expresiv.

Textul literar poate fi scris în **proză** sau în **versuri**.

Orice text are **titlu** și **autor**.

Exemple:

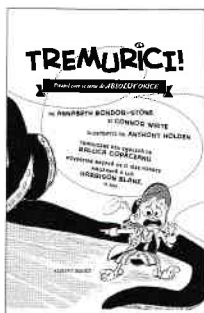
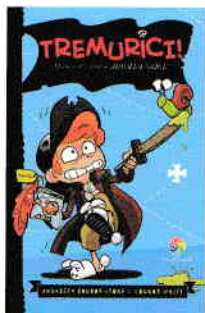
Zâna Zorilor de Ioan Slavici;

Povestea porcului de Ion Creangă;

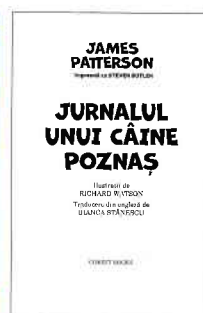
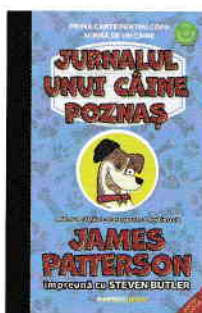
Micul Prinț de Antoine de Saint-Exupéry etc.

Amadeus și ReMi îți recomandă aceste cărți:

Tremurici de
Annabeth
Bondor-Stone și
Connor White,
traducere de
Raluca-Andreea
Copăceanu

*Jurnalul unui
câine poznaș*
de James
Patterson
și Steven Butler,
traducere
de Bianca
Stănescu

AMADEUS ÎȚI EXPLICĂ

Fii atent!

Textele pot fi citite în limba în care au fost scrise (în **original**) sau în **traducere**.

Textele pot fi redată **integral** sau **parțial** (fiind vorba, în acest caz, de fragmente de text).

Orice text are o **temă**.

Tema textului surprinde fie un anotimp, fie fapte și atitudini, fie stări de spirit.

Tema literară se desprinde din întregul text, având un grad ridicat de **generalitate**.

Exemple de teme literare:

- un anotimp: primăvara, vara, toamna, iarna;
- fapte și atitudini: curajul, dreptatea, respectul, prietenia etc.
- stări de spirit: melancolia, nerăbdarea, armonia etc.
- natura, jocul, călătoria, aventura, prietenia etc.

TEXTUL NARATIV

A fost odată
ca niciodată,
că de n-ar fi,
nu s-ar povesti...

Un print
broscoi!

Textul narativ este textul literar în care se povestesc întâmplări (ce?), desfășurate în succesiune logică, la care iau parte personaje (cine?) ce evoluează în timp (când?) și în spațiu (unde?).

Trăsăturile unui text narativ:

Acțiunea se organizează într-o succesiune de întâmplări ce formează subiectul operei.

Într-un text narativ, recunoaștem:

- **autorul** - persoana reală care imaginează și scrie opera;
- **naratorul** - vocea care relatează întâmplări, fie la persoana a III-a, fie la persoana I;
- **personajele;**
- **locul acțiunii** (repere spațiale);
- **timpul acțiunii** (repere temporale).

Trăiau odată, într-un oraș din ținutul meu german, un pantofar și nevasta lui. Erau doi oameni modești și cuviincioși. Zi de zi, pantofarul stătea în cămăruța sa și repara pantofi și papuci, iar când cineva îi dădea câte o comandă, mai făcea și o pereche de pantofi noi. Mai întâi, însă, trebuia să cumpere piele, pentru că era sărac și nu avea bucăți de piele în plus. Soția lui, Hanne, vindea legume și fructe, pe care le creștea într-o grădină mică, dincolo de porțile orașului. Oamenii cumpărau cu drag de la ea, pentru că era o femeie curată, care își lăuda și își întindea frumos marfa la vânzare.

Cei doi aveau un băiat, cu numele de Iacob. Avea un chip frumos, era viguros și, pentru vârsta lui, de doisprezece ani, era destul de înalt. De multe ori mergea cu mama lui la piață și ajuta femeile sau bucătarii care cumpărau multe fructe și legume să își care coșurile acasă. De cele

mai multe ori, după ce bătea un astfel de drum, se întorcea cu câte un bănuț sau cu o bucată de turtă, pentru că stăpânilor acestor bucătari le era drag băiatul și îl răsplăteau cu mărinimie.

Într-o zi, nevasta pantofarului se afla, ca de obicei, la piață. Avea câteva coșuri cu varză și câteva cu legume, ierburi și semințe, iar într-un coșuleț, câteva pere, mere și caise timpurii. Micul Iacob stătea lângă ea și striga cu voce tare:

— Haideți, oameni buni, veniți să vedeți ce frumos arată poamele astea! Pere, mere și caise timpurii! Haideți, haideți, cine vrea să cumpere! Mama le vinde la un preț bun!

Atunci se apropie de piață o bătrână. Era îmbrăcată în haine zdrențuite, avea fața mică și colțuroasă, zbârcită de bătrânețe, ochi roșii și un nas ascuțit și încovoiat, care îi cădea spre bărbie. Mergea sprijinindu-se într-un baston, de fapt mai mult șchiopăta, târșându-și picioarele și clătânându-se. Arăta de parcă ar fi avut roți sub tălpile picioarelor și în orice moment ar fi putut să cadă în nasul ascuțit și să se lovească de caldarâm.

Nevasta pantofarului se uită cu atenție la bătrână. De șaisprezece ani venea la piață cu coșurile ei și nu băgase de seamă până atunci făptura aceea ciudată. Tresări fără voie când bătrâna se apropie șontâcând și se opri în fața tarabei ei.

— Tu ești Hanne, grădinăreasa? întrebă bătrâna cu o voce pițigăiată, în timp ce își bălăbănea capul într-o parte și într-alta.

— Da, eu sunt, răspunse nevasta pantofarului. Vreți să cumpărați ceva de la mine?

— Să vedem, să vedem! La buruieni de leac să ne uităm, la buruieni de leac să ne uităm, ai sau n-ai ce caut eu? întrebă femeia. [...]

— Mamă dragă, vino-ți în fire. Sunt băiatul tău, Iacob!

— Gata, până aici cu prostiile astea! zise femeia, întorcându-se către precupețele de lângă ea. Ia uitați-vă și voi la piticul ăsta hidos. Stă aici și-mi gonește toți cumpărătorii. Îi mai arde și să-și bată joc de supărarea mea! Zice că e băiatul meu, Iacob! Nerușinatul! Atunci femeile de lângă ea se ridicară în picioare și săriră cu gura pe el, așa cum numai precupețele pot s-o facă! Îl ocărără că îndrăznește să râdă pe seama amărăciunii sărmaneii Hanne, căreia i se furase o frumusețe de băiat cu șapte ani în urmă, și îl amenințară că de nu o va șterge din loc, se vor năpusti asupra lui și îl vor zgâria cu unghiile.

Bietul Iacob nu mai știa ce să creadă. Venise de dimineață cu mama la piață, ca de obicei, credea el, o ajutase să întindă pe tarabă legumele și fructele, mersese apoi cu o bătrână la ea acasă, mâncase o ciorbă gustoasă, trăsese un pui de somn și acum se întorsese. Iar mama și vecinele ziceau că trecuseră șapte ani! Și că el era un pitic hidos! Ce se întâmpla oare cu ele? Când văzu că mama lui nu mai voia să aibă de-a face cu el, îi dădură lacrimile. Cu sufletul îndurerat, o luă pe jos spre cămăruța unde tatăl lui repara pantofi. „Trebuie să văd dacă nici el nu vrea să mă recunoască. Mă voi așeza în dreptul ușii și îi voi vorbi”, se gândi el.

Wilhelm Hauff, *Povestea piticului Nas-Lung*, traducere de Crina Vasiliu-Kienle

șontâcăi - a umbla greu, șchiopătând.

hidos - foarte urât, hâd.

modest - cumpătat, simplu.

viguros - puternic, robust.

mărinimie - bunătate, generozitate.

caldarâm - drum pavat sau asfaltat.

Cuvintele s-au încurcat. Pune piesele de puzzle în ordine și scrie pe caiet ce ai obținut.

a) soția Un locuiau pantofar și oraș german. dintr-un într-un ținut

b) aspect cu O bătrână ciudat se apropie piață. de

c) Iacob, își mama ajută la piață. să
vândă un băiat frumos, viguros, respectuos, marfa

d) duce se către
Îndurerat, tatăl copilul
sperând său, că
va fi recunoscut.

e) După dispărut șapte
băiatul ani, se
întoarce la mamă.

f) de leac Bătrâna
cumpere să vrea
buruieni de la
Hanne.

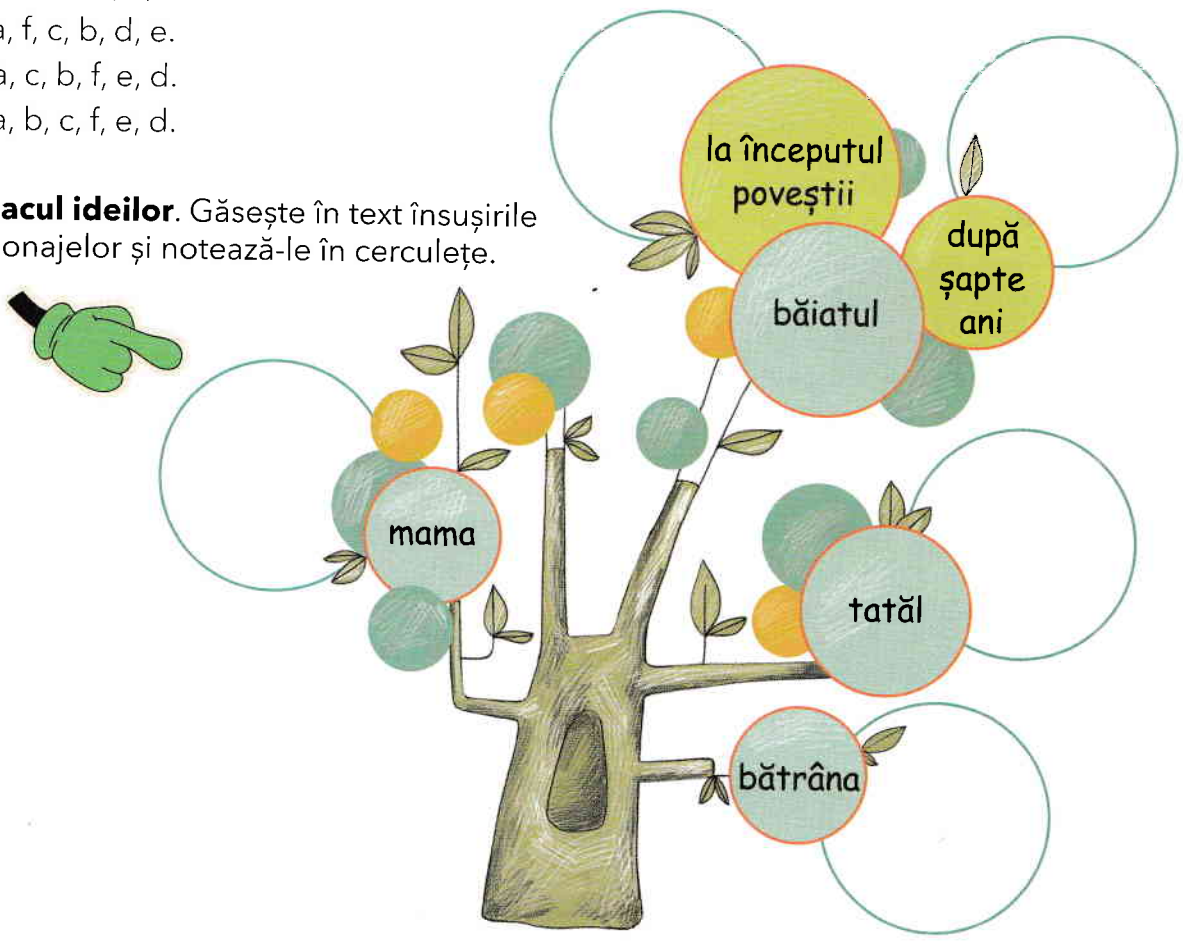
- 1 Titlul textului este:
 a) Nas-Lung.
 b) Povestea lui Nas-Lung.
 c) Povestea piticului.
 d) Povestea piticului Nas-Lung.
- 2 Autorul textului este:
 a) Crina Vasiliu-Kienle.
 b) Ion Creangă.
 c) Wilhelm Baum.
 d) Wilhelm Hauff.
- 3 Numele băiatului este:
 a) Iacob.
 b) Ilie.
 c) Ion.
 d) Iulian.

4 Completează următoarea secvență cu informații din fragmentul dat.

„Trăiau odată, într-un _____ din ținutul meu _____, un _____ și nevasta lui. Zi de zi, acesta stătea în cămăruța sa și _____ pantofi și papuci, iar când cineva îi dădea câte o comandă, mai făcea și o pereche de pantofi noi. Soția lui, Hanne, vindea _____ și _____ pe care le creștea într-o grădină mică, dincolo de _____ orașului.”

- 5 Alege ordinea corectă a desfășurării întâmplărilor, așa cum le-ai descoperit după ce ai aranjat piesele de puzzle din cadrul jocului de mai sus.
- A. a, b, c, d, e, f.
 B. a, f, c, b, d, e.
 C. a, c, b, f, e, d.
 D. a, b, c, f, e, d.

6 Copacul ideilor. Găsește în text însușirile personajelor și notează-le în cerculețe.

7 Unește, prin săgeți, numele fiecărui personaj indicat în prima coloană a tabelului de mai jos cu informația potrivită din cea de-a doua coloană.

Hanne

Era îmbrăcată în haine zdrențuite, avea fața mică și colțuroasă, zbârcită de bătrânețe, ochi roșii și un nas ascuțit și încovoiat, care îi cădea spre bărbie.

Pantofarul

[...] vindea legume și fructe, pe care le creștea într-o grădină mică, dincolo de porțile orașului. Oamenii cumpărau cu drag de la ea, pentru că era o femeie curată, care își lăuda și își întindea frumos marfa la vânzare.

Iacob

[...] când cineva îi dădea câte o comandă, mai făcea și o pereche de pantofi noi. Mai întâi, însă, trebuia să cumpere piele, pentru că era sărac și nu avea bucăți de piele în plus.

Bătrâna

Avea un chip frumos, era viguros și, pentru vârsta lui, de doisprezece ani, era destul de înalt.

Deseori, când se afla la masă, dădea poruncă să fie chemați bucătarul-șef și piticul Nas-Lung, pe care îi așeza pe unul în stânga și pe celălalt în dreapta lui, și cărora le îndesa în gură câte ceva din mâncarea gustoasă pe care o savura.

8 Explozia stelară

Folosind cuvintele din alăturată, formulează câte o întrebare referitoare la textul citit.

9 Dacă erai în locul mamei, l-ai fi primit acasă pe necunoscutul care a spus că e fiul ei?

10 Scrie, în 8-10 rânduri, o posibilă continuare a textului dat.

Ideea principală este un enunț prin care transmitem informația cea mai importantă dintr-un text.

Pentru a formula ideea principală, găsim mai întâi cuvântul care denumește ființa sau obiectul despre care se vorbește în fragment, apoi notăm ce sugerează acestea.

Toate ideile principale alcătuiesc **planul simplu de idei**.

Planul dezvoltat de idei presupune îmbogățirea planului simplu de idei cu detalii din text (informații despre locul, timpul acțiunii, despre personaje și întâmplări).

Pentru a delimita corect ideile, e important să citești cu multă atenție textul.

Pentru a realiza **rezumatul unui text**, parcurgem următoarele etape:

- recitesc textul;
- identific informația esențială, transformând-o în idee principală (despre cine e vorba? ce face personajul?);
- formulez ideile secundare, surprinzând și alte informații;
- păstrez succesiunea ideilor din text.

În rezumatul unui text, nu apare dialogul. Relatarea se face utilizând verbele la persoana a III-a.

Bucătăria lăsa o impresie de ordine, atât de contrastantă cu neorânduiala din restul casei, încât ai fi zis că altcineva era mai mare peste ea. Totul era bine frecat acolo, și aerisit, cu ferestre care erau îndreptate spre grădina din spate, acoperită de chiciură, și cu încă o ușă, care ducea la spălătorie. Tataie John stătea la masa de stejar, cu o cană de ceai în față, trecându-și o pereche de bile de oțel printre degete. În sus, în jos și de-a dura se mișcau, de parcă ar fi dansat. Spencer a venit lângă tataie în fugă, uimit, cu privirile țintă la bilele

de oțel. Sclipeau în lumină, fugărindu-se una pe alta pe după încheieturile bunicului, prin palmele lui, după care, brusc, au dispărut.

Mami și tati au bătut din palme. Tataie John i-a zâmbit lui Spencer pe deasupra câinii cu ceai.

– Și tu, care ai zis că nu se mai ocupă cu magia, s-a întors triumfător Spencer către Hedy.

– Asta n-a fost magie, a zis Hedy, ci doar pricepere în a face lucruri amuzante cu mâinile. Nu-și așa, tataie?

– Într-adevăr, a zis tataie John. Nu se practică magia-n această casă. Doar trucuri – atât și nimic mai mult.

Părea să-și reamintească lui însuși o regulă care nu trebuia nicicum încălcată.

După ce a împărțit niște felii groase de chec cu lămâie, mami l-a trecut pe tataie John printr-o pagină întreagă de instrucțiuni despre cum să procedeze în legătură cu astmul lui Spencer, i-a îndemnat pe copii să nu facă dezordine și le-a reamintit, pentru a suta una oară, să nu se atingă de lucrurile bunicului.

Apoi, a venit vremea ca părinții să plece. Dintr-odată, gogoloiul de mâhnire s-a pus înapoi deasupra inimii, la Hedy în piept.

Și-au luat rămas-bun, îmbrățișându-se pe verandă, iar când Spencer și mami au început să se smiorcăie, Hedy s-a trezit că avea și ea lacrimi în ochi. Până și tati părea să aibă ochii oarecum înroșiți.

– Ai grijă de Spencer, i-a șoptit el în păr lui Hedy. Și ne revedem de Ajunul Crăciunului.

– O să am, a zis Hedy, care a văzut-o pe mami șoptindu-i și ea ceva lui Spencer.

Băiatul s-a uitat la ea, la Hedy, a dat din cap că da și un zâmbet brav i-a înflorit pe chip.

Mașina mică și roșie a revenit la viață, parcă dregându-și glasul, iar părinții le-au tot făcut cu mâinile semne copiilor, până când au luat o cotitură și s-au făcut nevăzuți.

– Ce ți-a spus mami? l-a întrebat Hedy pe Spencer.

– S-am grijă de tine, a zis băiatul, trăgându-și pe cap căciula îmblănită, de aviator, pe care i-o dăduse tati înainte să plece – apoi a întins o mână după mâna bunicului. Și *amândoi* s-avem grijă de tataie John.

Tataie John a venit lângă ei, la frigider, și-a deschis brusc ușa congelatorului.

– la să vedem ce ne-a făcut doamna Vilums.

– Cine-i doamna Vilums? a întrebat Spencer.

– Cea care-mi face mie curățenie uneori și mai și gătește câte ceva – după care, tataie John a tras afară trei caserole, cu etichete pe care scria: VINERI, SÂMBĂTĂ și LUNI. Pe care o vreți? i-a întrebat pe copii. Puteți s-o alegeți pe oricare.

– Ce e-n ele? a întrebat Spencer, lăsându-l oarecum nedumerit pe tataie John, care a zis:

– Nu mai țin minte precis.

– Azi e sâmbătă, așa că eu pe cea de luni o vreau, a zis băiatul. O să fie un fel de călătorie-n timp.

Hedy a optat pentru cea de sâmbătă, care i s-a părut a conține *lasagna*.

– Excelent, a zis tataie John. Mie-mi revine cea de vineri. Pare a fi musaca de cartofi – și-a pus cele trei caserole pe blatul mesei din bucătărie, la dezghețat, apoi a zis brusc, de parcă s-ar fi rătăcit: Așa, bun, și-acuma, ce facem?

– Ai cumva internet *wi-fi*, tataie? a întrebat Hedy.

– Inter... ce să am? i-a răspuns bunicul, încurcat.

Mikki Lish, Kelly Ngai, *Casa de pe colina colecționarului*, traducere de Mihnea Gafița

neorânduială – dezordine.

chiciură – cristale de gheață care se depun iarna pe crengi, pe sârme etc.; promoroacă.

brav – curajos.

lasagna – preparat culinar.

